

Krúpová, Andrea

Několik poznámek ke kázání Qui non diligit me Jakoubka ze Stříbra

Studia historica Brunensia. 2009, vol. 56, iss. 1-2, pp. [121]-129

ISBN 978-80-210-5028-0

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115318>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ANDREA KRÚPOVÁ

NĚKOLIK POZNÁMEK KE KÁZÁNÍ *QUI NON DILIGIT ME* JAKOUBKA ZE STŘÍBRA

Some Notes on the Sermon Qui non diligit me by Jakoubek of Stříbro
Jakoubek of Stříbro, the most significant personality of the Early Bohemian Reformation next to Jan Hus, preached his sermon *Qui non diligit me* (known also as *Sermo contra graduatos*) in the 1420s. The sermon, preserved in two manuscripts in the National Library in Prague, has only partially been edited. The tract (written between 1409 and 1417) criticizes the graduates, clerics and members of the university community for not devoting themselves fully to the law of God (which, to Jakoubek, is the highest norm of all actions) and for preferring secular knowledge, which he calls human inventions.

Key words:

Jacobellus of Misa, the graduates, God's law (lex Dei), human inventions (traditiones humanae), sermon

Jakoubek ze Stříbra, „Husův dědic ve vůdcovství strany a nástupce na betlémské kazatelně“,¹ jeho pokračovatel a tvůrce husitského programu,² stál od počátku své církevní dráhy na straně reformistů, po boku Jana Husa odmítal prodej odpustků a kázal chudobu kněží. Podléhal postupně vlivu Marsilia z Padovy, Jana Viklefa, Matěje z Janova a českého reformismu všeobecně. Jakoubek ze Stříbra uvedl do praxe později vůbec nejznámější symbol husitství – kalich. Podílel se na vypracování čtyř artikulů pražských, účastnil se utrakvistických synod. Po roce 1422 postupně ustoupil z veřej-

¹ Bartoš, František Michálek: *Do čtyř pražských artikulů. Z myšlenkových i ústavních zápasů let 1415–1420*. Praha 1940, s. 6.

² De Vooght, Paul: *Jacobellus de Stříbro († 1429), premier théologien du hussitisme*. Louvain 1972, s. 5, nazývá Jakoubka vůbec prvním teologem husitství, protože jako první poskytl husitství teologii v řádné a náležité formě.

ného života a věnoval se ponejvíce kazatelské činnosti v Betlémské kapli. Jakoubek ze Stříbra zemřel roku 1429 v Praze.³

Na počátku druhého desetiletí 15. století Jakoubek sepisuje a pronáší kázání namířené proti graduovaným, kázání s incipitem *Qui non diligit me*.⁴

Kázání se dochovalo ve dvou kodexech uložených v Národní knihovně v Praze pod signaturami III G 28 a IV G 6. Oba rukopisy pocházejí z první poloviny 15. století. Signatura III G 28 nese název *Varii tractatus et sermones de communione sub utraque specie* a kromě kázání *Contra graduatos* na f. 216r–224v obsahuje ještě další Jakoubkova díla (f. 225r–228v *Jacobi de Misa: Epistola ad quendam plebanum de fumalibus, de imaginibus, de censibus ecclesiae*, f. 194r–215v *Jacobi de Misa: Tractatus de imaginibus*, f. 55r–132r *M. Jacobi de Misa Tractatulus de communione adversus doctorem Andream de Broda*). Rukopis IV G 6 je označen titulem *Sermones Jacobelli de Misa et Johannis Hus*. Jakoubkovým jménem jsou uvedena tři kázání (f. 1r, 11r, 12v), mimo ně je zde zapsáno dalších 11 textů (*sermones*) řazených k jeho nejstarším kázáním a na f. 29v–37v *Sermo contra graduatos* datované přibližně do roku 1410.

Text kázání byl vydán částečně v poznámkách pod čarou Zdeňkem Nejedlým v *Dějinách husitského zpěvu*.⁵ Nejedlý uvádí oba zmíněné rukopisy, ale cituje pouze z rukopisu IV G 6. U druhého rukopisu III G 28 uvádí chybně folia 216–228.

Obsah díla popsal a jako první se traktátem podrobně zabýval Václav V. Tomek.⁶ I on udává u rukopisu III G 28 folia 216–228. Rukopis IV G 6 neuvádí vůbec. Obsah vyložil také Josef Pekař.⁷ Pavel Spunar a F. M. Bartoš shodně udávají u rukopisu III G 28 folia 216r–224v a u rukopisu IV G 6 folia 29v–41r.⁸ Rukopis III G 28 končí na f. 224v explicitem *et demus gloriam Deo unī trino, qui regnat in secula seculorum. Amen* a stejným explicitem je ukončen i druhý rukopis, ovšem už na f. 37r. Dále pak násle-

³ K nejasnostem týkajícím se data úmrtí více: Z i l y n s k á , Blanka: *Jakoubek ze Stříbra a dobová církevní správa*. In: *Jakoubek ze Stříbra. Texty a jejich působení*. Ed. P. Soukup – O. Halama. Praha 2006, s. 40–46.

⁴ S p u n a r , Pavel: *Repertorium auctorum Bohemorum protractum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans I*. Studia Copernicana 25. Wratislaviae – Varsaviae – Cracoviae – Gedani – Lodziae 1985, s. 219, č. 577; B a r t o š , František Michálek: *Literární činnost M. Jakoubka ze Stříbra*. Sbírká pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku III/8. Praha 1925, s. 29, č. 24.

⁵ N e j e d l ý , Zdeněk: *Dějiny husitského zpěvu IV*. Praha 1955, s. 100–103.

⁶ T o m e k , Václav Vladivoj: *Děje university pražské I*. Praha 1849, s. 228–229.

⁷ P e k a ř , Josef: *Žižka a jeho doba I*. Praha 1927, s. 8.

⁸ Chybně 29v–41r, správný rozsah je 29v–37r.

duje další Jakoubkovo kázání začínající slovy *Querite primum regnum Dei, Matthei 6°*.

Kázání bylo proneseno ve svátek sv. Ducha (*in currente iam presenti festivitate Spiritus sancti de dilectione Cristi agitur*),⁹ vročení je už obtížnější – v úvahu připadají roky v rozmezí 1409–1417. Z doby před lety 1406–1407 není znám žádný Jakoubkův spis.¹⁰

K roku 1409 váže vznik Václav Novotný,¹¹ k následujícímu roku 1410 bez bližšího vysvětlení P. Spunar.¹² S odkazem na kvodlibetní zákaz, který Jakoubek v kázání zmiňuje, vročuje F. M. Bartoš text do roku 1411.¹³ Jan Sedlák klade vznik k roku 1413.¹⁴ Z. Nejedlý uvádí dobu před rokem 1417,¹⁵ stejně jako Jiří Kejř.¹⁶ Rok 1417 se objevuje v rukopisu III G 28, u *Tractatus de imaginibus* (f. 194r), který bezprostředně předchází *Sermo contra graduatos*. Více světla do datace nevnesl ani P. de Vooght, který v soupisu Jakoubkových děl uvádí jako možnou dobu vzniku rok 1411 nebo dobu před rokem 1417.¹⁷ Jakoubkovým univerzitním kázáním z rukopisu IV G 6, mezi něž je vřazeno *Sermo contra graduatos*, se věnoval Pavel Soukup.¹⁸ Domnívá se, že rukopis vznikl po smrti Jana Husa, ale ještě za Jakoubkova života, brzy po vzniku zapsaných textů a zřejmě před vypuknutím husitských válek. Ale ani toto zjištění nás zatím nepřiblížilo ke konkrétnímu datu složení kázání *Qui non diligit me*.

K přesnějšimu určení vzniku kázání by mohly napomoci narážky samotného Jakoubka, který výslovně říká, že *in scolis impeditur promulgacio veritatis a graduatis et scolasticis, ut patet de impedicione disputacionis*

⁹ J a c o b e l l u s d e M i s a : *Sermo contra graduatos*. Národní knihovna Praha (= NK ČR). Sg. III G 28, f. 216r.

¹⁰ B a r t o š , F. M.: *M. Jakoubek ze Stříbra. Husův spolubojovník a obnovitel kalicha*. Praha 1939, s. 84.

¹¹ N o v o t n ý , Václav: *M. Jan Hus. Život a učení I. Život a dílo I*. Praha 1919, s. 350.

¹² S p u n a r , P.: *Repertorium*, s. 219, č. 577.

¹³ B a r t o š , František Michálek: *Nové světlo do Husova rektorátu na Karlově universitě*. Jihočeský sborník historický 11, 1938, s. 9, pozn. 34.

¹⁴ S e d l á k , Jan: *Husův pomocník v evangeliu I*. Studie a texty k náboženským dějinám českým I/4. Olomouc 1914, s. 3.

¹⁵ N e j e d l ý , Z.: *Dějiny husitského zpěvu*, s. 100, pozn. 35, podle narážky na papeže Benedikta XIII.

¹⁶ K e j ř , Jiří: *Mistři pražské university a kněží táborští*. Praha 1981, s. 26, pozn. 105.

¹⁷ D e V o o g h t , P.: *Jacobellus*, s. XIII.

¹⁸ S o u k u p , Pavel: *Počátky Jakoubkovy literární činnosti: nejstarší univerzitní kázání*. In: *Jakoubek ze Stříbra. Texty a jejich působení*, s. 121–152.

*de quolibet*¹⁹ a dále se táže: *Unde inpedicio necessarie disputacionis de quolibet?*²⁰ Na pražské artistické fakultě bylo v letech 1409–1417 uspořádáno celkem pět disputací *de quolibet*.²¹ Roku 1410 se arcibiskup Zbyněk Zajíc zasadil o to, aby se výroční kvodlibetní disputace nekonala.²² Tento zákaz přivedl některé badatele k datování vzniku Jakoubkova kázání do roku 1410 či 1411. Kvodlibetní slavnost se ovšem nekonala ani roku 1413, a nekonala se ani následujícího roku 1414, tzn. že vyslovení zákazu a možnou dobu vzniku kázání by bylo možné klást do roku 1412 a 1413.²³

Dalším vodítkem pro určení roku vzniku by mohly být Jakoubkovy výrokky, že jako trest za nevhodné chování graduovaných *lites et iurgia continua currunt in universitate et in toto clero*, že nastává *destruccio intima et continua universitatis, facultatum et membrorum eius*,²⁴ a je položena otázka *Unde iam tanta divisio universitatis?*²⁵ Které spory a rozkoly mohl mít Jakoubek na mysli? Kutnohorský dekret v lednu 1409? Podle životopisců do bojů kolem něj nezasáhl.²⁶ Zákaz kázání v kaplích z roku 1410? Odpustkovou aféru Jana XXIII. z roku 1412? Zápas o kalich od jeho zákazu koncilem v roce 1415 do odchodu katolíků z pražské univerzity na jaře roku 1417? Svou rozepří s Janem z Jesenice kvůli otázce přijímání maličkých? Toto bude nutné na základě dalšího studia ještě zodpovědět.

Dále by mohla napomoci při časovém zařazení dvě konkrétní jména – papeže Benedikta a Řehoře.²⁷ Benedikta XIII., avignonského papeže v letech 1394–1409 a Řehoře XII., římského papeže (1406–1409), koncil

¹⁹ J a c o b e l l u s d e M i s a : *Sermo*, f. 220r.

²⁰ Tamtéž, f. 220v.

²¹ Roku 1409 byl kvodlibetářem M. Matěj z Knína, r. 1411 M. Jan Hus, r. 1412 M. Michal z Malenic, r. 1416 M. Šimon z Tišnova a r. 1417 M. Prokop z Kladrub. Podrobně se průběhu jednotlivých disputací věnuje K e j ř , Jiří: *Kvodlibetní disputace na pražské universitě*. Praha 1971, s. 42nn.

²² Zákaz byl odůvodněn tím, že kvodlibet vnáší do disputace články víry, B a r t o š , F. M.: *Nové světlo*, s. 9.

²³ Disputace byla v lednu 1414 odložena *ex causis* na duben 1414, ale nekonala se ani v náhradním termínu, srov. K e j ř , J.: *Kvodlibetní disputace*, s. 98.

²⁴ J a c o b e l l u s d e M i s a : *Sermo*, f. 219r.

²⁵ Tamtéž, f. 220v.

²⁶ Např. Š m a h e l , František: *Husitská revoluce II*. Kořeny české reformace. Praha 1993, s. 81.

²⁷ J a c o b e l l u s d e M i s a : *Sermo*, f. 220v–220r: *Unde hoc Benedicto, quod tam a longevis temporibus reputavit se esse verum papam et immediatum vicarium Cristi et a magna parte cristianorum talis eciam reputatus est? ... Unde hoc Gregorio tam constanter perseveranti in sua opinione et omnibus sibi adherentibus de sessione sua in papatu.*

v Pise na svém 15. zasedání 5. června 1409 sesadil a zvolil nového papeže Alexandra V. Žádný ze sesazených papežů se nevzdal Petrova stolce, což vedlo ke vzniku trojpapežství. Po zvolení nového papeže na kostnickém koncilu roku 1415 byli stávající tři papeži sesazeni – Řehoř XII. abdikoval sám, Benedikt XIII. se sesazení vzdal a nadále se za papeže prohlašoval. Koncil 3. září 1417 nad tímto „nenapravitelným schismatikem a heretikem“²⁸ vynesl rozsudek a definitivně ho sesadil, i přesto se Řehoř rozhodnutí nepodrobil a dále si na papeže hrál. Jakoubkovo tvrzení, že „Benedikt se velice dlouhou dobu pokládal za pravého papeže a velkou částí křesťanů byl za takového také pokládán“²⁹ by se tedy mohlo vztahovat k období 1415–1417.

Zatím však není možné vyvodit definitivní závěr, kdy Jakoubek kázání napsal a pronesl. Bude ještě třeba důkladného studia dostupných pramenů a literatury a je otázka, zda se vůbec někdy podaří tento problém uspokojivě vyřešit a kázání časově zařadit.

Kázání *Sermo contra graduatos* je vystavěno podle schématu pro univerzitní kázání.³⁰ Na začátku kázání chybí v rukopise rubrika obracející se k publiku či udávající místo nebo příležitost pronesení. Postrádáme úvodní oslovení posluchačů (např. *reverendi patres, magistri et domini*) v jiných kázáních obvyklé, ale poněvadž se Jakoubek v průběhu kázání na členy univerzitní obce obrací,³¹ je možné usuzovat na univerzitní určení (v rukopisu IV G 6 je zapsáno v souboru univerzitních kázání, vypuštění oslovení může být dílem písaře kvůli stereotypnosti opakujících se formulí). Pro zařazení k typu *ad clerum* může hovořit i závěrečná pasáž,³² v níž se kazatel ve shodě se soudobou zvyklostí posluchačům omlouvá za své nedostatky

28 Š m a h e l , F.: *Husitská revoluce II*, s. 299.

29 Viz pozn. 27.

30 Jako univerzitní kázání se označují promluvy určené členům univerzity nebo přinášející zprávy o univerzitním dění. Z liturgického čtení vybírá *sermo* pouze krátký úryvek (*thema*), který slouží jako základ formální struktury kázání. Jednotlivé *divize* (distinkce), typicky v počtu tří, se mohou dělit dále na *subdivize*, všechny vzniklé oddíly bývají číslovány. Divizi *thematu* předchází zpravidla úvod – *prothema*, postavený mnohdy na biblickém citátu, jenž je však nakonec obratně uveden do souvislosti s původním námětem. Divize bývají ohlášeny na počátku druhé části následující po *prothematu*, jsou přehledně číslovány v textu (např. slovy *dixi primo*), případně i s explicitem divize (*tantum de primo*).

31 Např. J a c o b e l l u s d e M i s a : *Sermo*, f. 221v: *Ista omnia ... in nos graduatos et scolasticos proderunt ... inter vos, graduati et scolastici, facti sunt molles.*

32 Tamtéž, f. 224v: *Quodsi hic excessi in superfluitate verborum, vel si nimis reprehensivae verbis satiricis descendere forsitan usque ad commocionem aliquorum, vel si non complete expressi aliquam veritatem, vel si non tam compendiose et utiliter explanavi (multi enim defectus mei sunt et multe imperfectiones mee, quas intuentur oculi*

a z níž by mohlo vyplývat, že si dával před svými univerzitními kolegy na řeči záležet. Většinu dalších formálních znaků sermonu má *Sermo contra graduatos* společných s jinými Jakoubkovými univerzitními kázáními. Svým rozsahem (osm folií) je však i několikanásobně převyšuje. Proto by se mohlo řadit mezi mladší a delší univerzitní kázání z let 1408–1413. Naopak se staršími pracemi má kázání společné členění na tři divize, které se už dále nedělí do subdivizí.

Divizi *thematu* je předřazená citace z Janova evangelia (*thema*) *Qui non diligit me, sermones meos non servat* (14, 23), následuje prosba o pomoc k Bohu a Panně Marii a úvodní pasáž končí modlitbou *Ave Maria*.³³

Prothema pokračuje dalšími biblickými citacemi, Jakoubek zdůrazňuje, že je třeba zachovávat slovo Boží a ten, kdo tak nečiní, je údem Antikristovým. V závěru *prothematu* uvádí, že graduování a ostatní vzdělání nezachovávají slova Kristova třemi způsoby a vyjmenovává tak tři aspekty, jimž se bude věnovat a tím vymezuje jednotlivé distinkce: za prvé graduování se nezabývají nepřetržitě zákonem Páně, za druhé zabraňují hlásání nezbytné pravdy a za třetí svým způsobem života popírají zákon Páně.

V první distinkci (typicky uvedené slovy *dico ergo primo*) se Jakoubek zabývá vztahem graduovaných k zákonu Páně, kterým pohrdají a více si cení světských zákonů, věd a nálezků. Především je nezbytné poznat Boha a vyvarovat se lidských nálezků a jiných zbytečných věd, protože brání v poznání Boha. Graduování vlastně porušují první přikázání, neboť svým Bohem učinili světskou vědu a nálezky. Není pochyb, že zabývání se nanejvýš zbytečnými vědami odtahuje duši od zákona Páně. Klérus i graduování v rozporu se svými úřady a hodnostmi schvalují vědy a nálezky, a dokonce je akceptují více než evangelium. Proto vznikají spory a hádky na univerzitě, které vedou k jejímu hlubokému poškození. První distinkci Jakoubek uzavírá – opět typicky slovy *tantum de primo* – výrokem, že graduovaným schází opravdová láska k Bohu, protože odmítají a nezachovávají jeho slova.³⁴

V druhé distinkci autor dokládá, že graduování nezachovávají Boží slovo, navíc zabraňují hlásání pravdy. Svými mylnými výklady vynalézavě hájí samotného Antikrista. Aby zakryli neřádny život, vynalézají nové zákony a nálezky, a tak opět brání v hlásání evangelia nejen na kazatelkách, ale i ve školách, jak je zřejmé ze zákazu kvodlibetní disputace. Graduování se stýkají s bohatými a mocnými, kteří nežijí správně, ale neodvažují se je

vestri), de quibus omnibus peto veniam et imperfectum meum, quid viderunt oculi vestri, benigniter supportetis.

33 Tamtéž, f. 216r.

34 Tamtéž, f. 216v–219v.

opravit, ba naopak jim tleskají a uctívají je jako bohy, a tím se vystavují vážnému hříchu. Lakotný klérus prostřednictvím graduovaných zavírá lidem bránu k zákonu Božímu, protože chce, aby zůstaly hojné lidské nálezky a rozhojnilo se i jejich vlastní jmění. Avšak cokoliv graduovaní dělají, aby pravdu vyhladili, přispěje nakonec k jejímu objasnění a pravda přece zvítězí. A oni jsou částí Antikrista, jelikož nemilují slovo Boží.³⁵

Na začátku třetí distinkce říká Jakoubek, že graduovaní si přivlastňují světské tituly a cení si jich více než následování Kristova kříže. Nestarají se o to, zda bude lid spasen či zatracen, hledí si jen svého prospěchu. Prostředky, které vyždímají z lidu, pak vynakládají na hostiny, pitky, smilstva a jiné neřády. Přijímají pocty od sebe navzájem a odmítají ty, které přicházejí od Boha. Není proto divu, že nezachovávají slovo Boží. Je tedy nebezpečné zabývat se vědami, tradicemi a zbytečnými nálezky, zvláště pokud se tak děje přílišně a každodenně. Zde ovšem Jakoubek připouští a na příkladu sv. Augustina ukazuje, že za určitých okolností může studium napomoci lepšímu chápání a naplnění zákona Božího. Ale zabývat se světskými vědami a lidskými nálezky, které nejsou nutné ke spáse, více než zákonem Božím, je veliký hřích zabraňující spáse. Odklonit se od zákona Kristova znamená odklonit se od prostředku vedoucího k blaženosti.³⁶

V závěru kázání Jakoubek žádá posluchače o shovívavost a omlouvá se za své případné chyby a nedostatky. Kázání končí výzvou ke společnému vzdání chvály trojjedinému Bohu.

Z tohoto hrubého nástinu obsahu kázání je zřejmé, že se hlavní Jakoubkův zájem soustředí především na ústřední kategorii české reformace, na zákon Boží (*lex Dei*), a to, jaký vztah k němu mají vzdělání a graduovaní.³⁷ Zákon Boží je vrcholnou normou, která v sobě obsahuje všechny ostatní normy. Vše, co nemůže být uvedeno v soulad s Božími příkazy, je třeba pokládat za nálezky lidské, které mají být zavrženy. Pro návrat k pravzoru prvotní církve bylo nutné zbavit církev světského panování a odstranit ustanovení zavedená v rozporu s příkazy Božího zákona. Vše, co odporuje zákonu Božímu, musí být odstraněno. Už v první větě kázání, kdy cituje Janovo evangelium, vyjadřuje Jakoubek své hluboké přesvědčení, že nejdůležitější je milovat Boha, poznat jeho zákon a řídit se jím. V Jakoubkově pojetí této základní kategorie – zákona Božího – je patrný vliv Milíče i Matěje z Janova a jeho *Regulí*. Například myšlenka z úvodu první distinkce – věřící k Bohu obrácený má o zákonu Páně přemýšlet ve dne v noci a naplnit

³⁵ Tamtéž, f. 219v–221r.

³⁶ Tamtéž, f. 221r–224v.

³⁷ Pekař nazývá Jakoubka „radikálem Božího zákona“ – srov. P e k a ř, Josef: *Jan Žižka II. Prostředí Žižkovy doby*. Český časopis historický 31, 1925, s. 25.

jím své srdce a duši – parafrázuje výklad ze čtvrté knihy *Regulí*.³⁸ S oběma předchůdci se shoduje i v názorech na lidské tradice – zabraňují zachovávaní příkázání Božích. Princip Písma jako jediného zdroje víry není dostačující, neboť v Bibli není řečeno vše a některá místa nejsou jednoznačná. Proto vedle základu Písma Jakoubek vyzdvihuje i základ „starých svatých“³⁹ a církevní předpisy, tradici apoštolsko-patristickou, pokud nejsou v rozporu s Kristovým zákonem a dobrými mravy.⁴⁰ Přímou praví, že *lex Christi, eius vita, doctrina et vita suorum apostolorum debent esse nobis primum metrum et mensura omnium agendorum*.⁴¹

V souladu se svým přesvědčením o důležitosti a nezbytnosti Božího zákona podepírá Jakoubek svá tvrzení hojnými citacemi z Písma. Přímých citací či aluzí ze Starého zákona uvádí přes dvě desítky, z Nového zákona kolem čtyřiceti. Z církevních otců cituje jednou Órigena a Jeronýma, po úryvku z *Confessiones* a *De doctrina Christiana* sv. Augustina. Delší pasáže přebírá ze *Sermones in Cantica canticorum* Bernarda z Clairvaux, které zmiňuje třikrát, jednou se inspiroval jeho spisem *De consideratione* a jednou *In Septuagesima*. Jeden citát pochází z Gratiana (*Concordia discordantium canonum*). Z antických děl uvádí Aristotelovu *Etiku* a *Politiku*.

Jakoubek byl v určitých záležitostech a otázkách konzervativní, stavěl se proti novotám a novým věcem. Jeho ostré polemické výpady a averze proti profánním studiím vycházely z náročného náboženského cítění. Třebaže byl sám *graduatus* a univerzitní mistr, nevážil si katedrové učenosti, univerzitní povinnosti a kazatelství bral jako obtížnou daň na úkor bohovědného studia.⁴² Světská vzdělanost byla pro Jakoubka pouze prostředkem a zbraní v disputacích, v nichž sám využíval běžné školské metodiky výkladu a důkazu, prostředkem k dokonalému porozumění biblickým textům

³⁸ *Jacobellus de Misa: Sermo*, f. 216v: *Quoniam sicut omnis catholicus fidelis amans legem Cristi ac regulam religionis cristiane zelansque pro ea libenter amplectitur summam legis cristiane et sepissime conatur eam sibi incorporare, cor suum et animam suam per eam adimplere...*, srov. Kybal, Vlastimil: *M. Jan Hus. Život a učení II*. Učení I. Praha 1923, s. 134.

³⁹ Jakoubek příklad svatých uvádí i v textu – *Jacobellus de Misa: Sermo*, f. 218v: *Sancti in comparacione summe sapientie et legis divine per se primo dirigentis ad beatitudinem consumatam, quasi pro nichilo duxerunt omnes artes, sciencias et tradiciones ethnicas*.

⁴⁰ V tomto se Jakoubek rozchází s Husem, pro něhož je Písmo nejvyšším pravidlem víry (*De sufficiencia legis Cristi*), srov. K y b a l, V.: *M. Jan Hus*, s. 142. Základní soubor věroučných spisů, autorit a nařízení byl stanoven na synodě husitského kněžstva v září 1418.

⁴¹ *Jacobellus de Misa: Sermo*, f. 221v.

⁴² Jakoubek např. nebyl nikdy zvolen děkanem artistické fakulty nebo rektorem univerzity, jak to bylo běžné u jeho současníků (např. u Jana Husa).

a jejich výkladu. Nic dalšího pro něj nemělo cenu, kromě lásky k Ježíši Kristu a evangeliu. Jakoubek chtěl, aby rozchod křesťana se světem byl úplný. Proto ho lidské vědění nezajímalo.

EINIGE ANMERKUNGEN ZUR PREDIGT *QUI NON DILIGIT ME* DES JAKOBELL VON MIES

Der vorliegende Beitrag bietet grundlegende Informationen zum Traktat *Sermo contra graduatos* des Jakobell von Mies. Jakobell – neben Hus die bedeutendste Persönlichkeit in der Frühphase der böhmischen Reformation – hielt im zweiten Jahrzehnt des 15. Jahrhunderts eine Predigt mit dem Incipit *Qui non diligit me*, in der Literatur auch bekannt unter dem Titel *Sermo contra graduatos*. Die Predigt ist in zwei Handschriften überliefert (III G 28 und IV G 6), die in der Nationalbibliothek Prag aufbewahrt werden, und die nur partiell in den *Dějiny husitského zpěvu* (Geschichte des hussitischen Gesangs) von Zdeněk Nejedlý im Anmerkungsapparat ediert wurden. Die Entstehung des Traktats wird von der Forschung in die Jahre zwischen 1409–1417 datiert; bislang ist es noch nicht gelungen, ein genaueres Datum der Niederschrift zu ermitteln. Die Predigt war offenkundig für die Angehörigen der Universitätsgemeinde bestimmt, wengleich dies im Text selbst nicht *expressis verbis* angegeben wird. Der Traktat gliedert sich entsprechend den für einen *sermo* typischen Regeln – er enthält das Thema (*qui non diligit me, sermones meos non servat*), das Prothema mit einer Aufzählung der einzelnen Distinktionen, es folgen eben diese drei Distinktionen, die sich im weiteren Verlauf aber nicht weiter in Subdivisionen aufgliedern. Der Verfasser des Traktats kritisiert Graduierte, Kleriker und Mitglieder der Universitätsgemeinde, da sie sich nicht völlig dem Gesetz des Herrn unterwerfen, sondern sich weltlichen Angelegenheiten widmen. Er hält ihnen vor, dass sie die Verteidigung der unbedingten Wahrheit behindern und neue Gesetze erfinden würden, um die Predigt des Evangeliums zu vereiteln. Der Verfasser kritisiert deren Jagd nach Erwerb von Titeln, glanzvollen Promotionen, aus denen die Christen jedoch keinerlei Nutzen ziehen könnten. In der Tatsache, dass die Angesprochenen im Verlaufe ihres kurzen irdischen Lebens dem weltlichen Wissensdrang den Vorzug vor der *Lex Dei* geben, erblickt Jakobell von Mies eine große Sünde. Es sei am wichtigsten Gott zu lieben, sein Gesetz zu erkennen und sich diesem zu unterwerfen. Alles, was nicht im Einklang mit dem Gesetz Gottes stehe, seien Erfindung des Menschen, die es zu verdammen gelte.

